

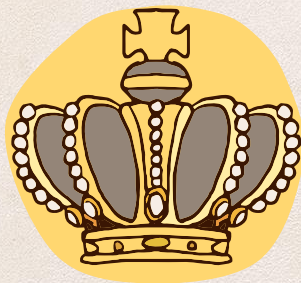


# KESKIAIKA EUROOPASSA

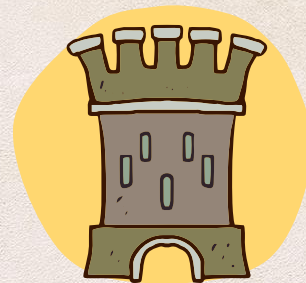
# Tuhatvuotinen keskiaika (400-1500 jaa)



**Ritareiden  
aikakausi**

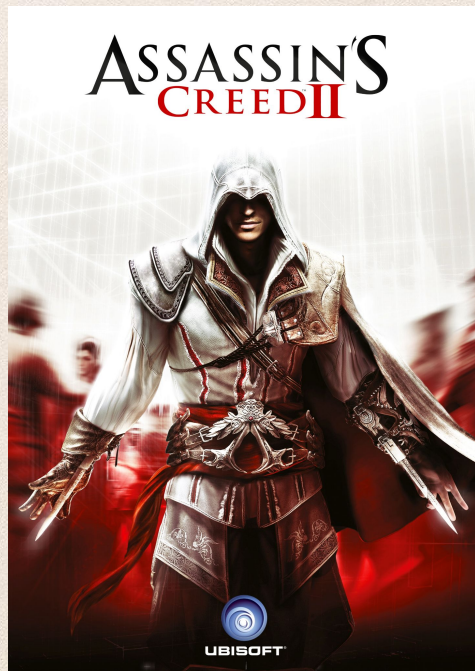


**Neljä säädyn  
yhteiskunta**



**Kaksi valtakuntaa**







# Keskiaika



**01**

## **Mikä on keskiaika?**

Tutustutaan jakson aiheeseen

**02**

## **Kuningaskuntien vaakunat**

Suunnitellaan ja valmistetaan vaakunat omalle ryhmälle

**03**

## **Islam ja ristiretket**

Käsitekartat islamista ja ristiretkistä

**04**

## **Säädyt**

Näytelmät





# Keskiaika



**05**

## Itä ja länsi

Ortodoksisuus ja katolilaisuus

**06**

## Musta surma

Tietolähteisiin tutustumista

**07**

## Turnajaiset

Pistetyöskentelyä ulkona

**08**

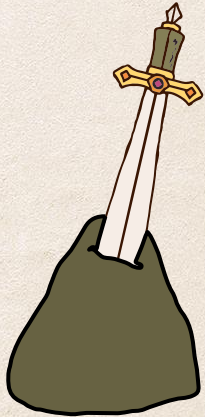
## Karnevaalit

Itse suunniteltua karnevaali-ohjelmaa



# Keskiaika-jakson tavoitteet

- Harjoittelen ryhmässä toimimista
  - Millainen on rakentava ja kiva tapa olla ryhmässä?
- Osallistun toimintaan ja annan parhaani
- Opit keskeisiä käsitteitä/hahmotat asiayhteyksiä
- Keskiajasta ei ole koetta, vaan osoitat osaamistasi koko jakson ajan harjoitteisiin ja keskusteluun ja muuhun yhdessä tekemiseen **osallistuen**
- Lopussa itse- ja vertaisarviointi



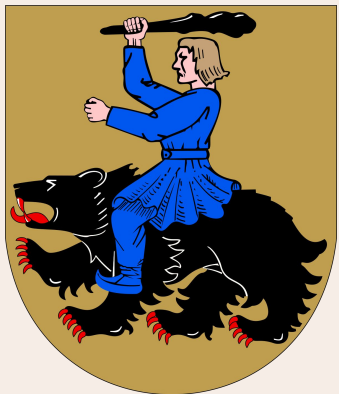
# VAAKUNA

Silloin kun hallitsijatkaan eivät vielä omanneet luku- ja kirjoitustaitoa, tarvittiin jokin, josta tunnistaa henkilö tai suku. Syntyi vaakuna. Tänä päivänä kuka tahansa voi teettää itselleen sellaisen.

Heraldikko kannustaa: "Oma vaakuna on jokaisen oikeus"

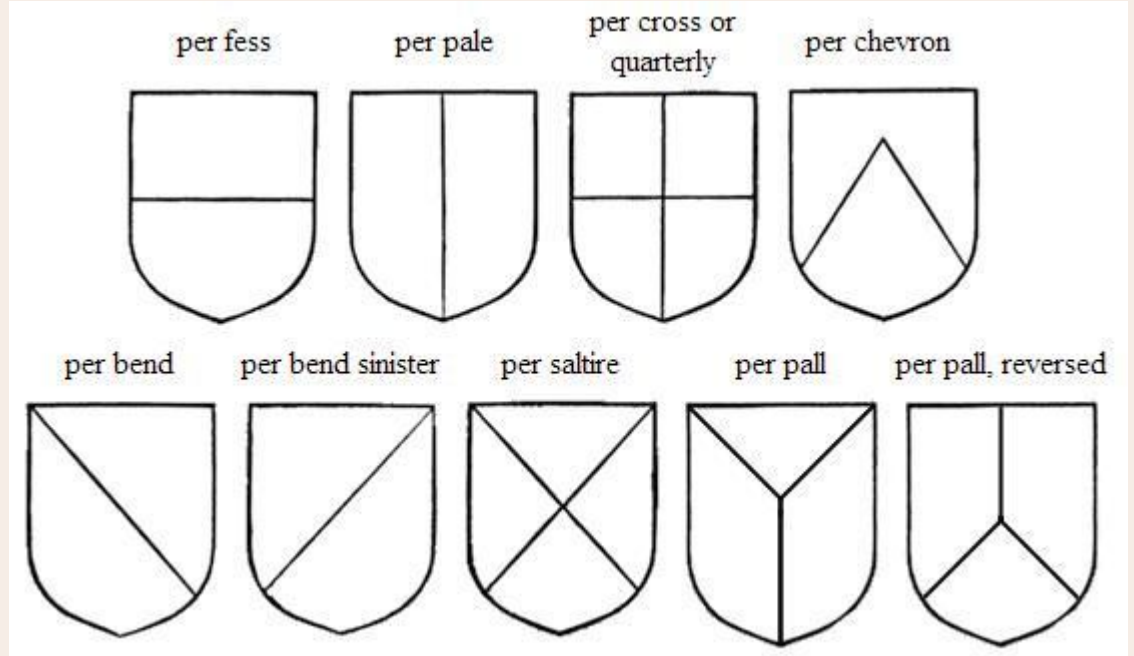
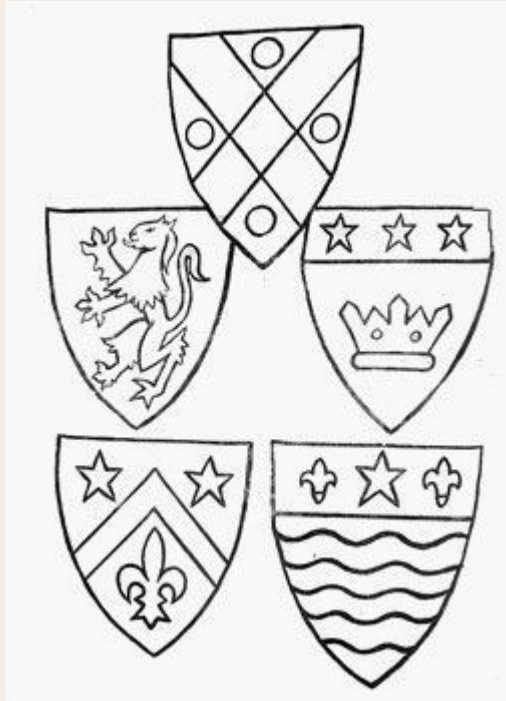


# Vaakunoita





Perinteiset värit: kulta ja hopea sekä punainen, sininen, musta ja vihreä  
Ei kovin montaa väriä - max. noin 3 + kulta ja hopea koristelussa





# VAAKUNA

Suunnitelkaa ja toteuttakaa ryhmälle yhteinen vaakuna.

## KRITEERIT:

- Max 3 väriä + kulta ja hopea?
- Sisältää erilaisia symboleita (luonto, eläimet yms.)
- Liittyy ryhmän nimeen
- Mikä kuvastaa teidän ryhmää/ryhmäläisiä?

## TYÖVAIHEET:

1. **Piirrä kolme luonnosta kuvasta vihkoseen**
2. Tehkää ryhmälle yksi yhteinen suunnitelma (kenties käytätte jokaisen suunnitelmasta jotakin?)
3. Toteuttakaa yhteinen lippu/vaakuna ryhmässä

Mitä vaakuna kertoo juuri teistä?





# Ryhmään jakautuminen

*→ jokaisella meistä on oikeus ystävälliseen kohteluun ja siihen että on haluttu ja toivottu olo ryhmän jäsenenä*

- Seuraavaksi etsi ryhmäläisesi ja ottakaa sopiva paikka vaakunan suunnittelulle pöydän äärestä tai lattialta
- Tarvitsette: A3-paperin, lyijykyniä, viivottimen, värikyniä



## Eri tekniikoita

- **Leimat ohuesta “styroxista”:** kuumaliimalla puusta leiman varsi
- **Sapluunat “styroxista” + tuputtaminen:** tuputtamiseen pulloväriä (ei ohennettua)

*Miättikää leimoille ja sapluunoille järkevä koko:  
Onko kuvio keskellä katseenvangitsija /koristetta reunassa*

- **Maalaaminen siveltimellä:** ohennettu pulloväri

EI LÄTRÄTÄ PULLOVÄRILLÄ

*Montaa eri tekniikkaa saa ja kannattaa hyödyntää*



# VAAKUNA

Suunnitelkaa ja toteuttakaa ryhmälle yhteinen vaakuna.

## KRITEERIT:

- Max 3 väriä + kulta ja hopea?
- Sisältää erilaisia symboleita (luonto, eläimet yms.)
- Liittyy ryhmän nimeen
- Mikä kuvastaa teidän ryhmää/ryhmäläisiä?

## TYÖVAIHEET:

1. Tehkää ryhmälle yksi yhteinen suunnitelma (kenties käytätte jokaisen suunnitelmasta jotakin?)
2. Toteuttakaa yhteinen lippu/vaakuna ryhmässä

Mitä vaakuna kertoo juuri teistä?





# Islamilainen kulttuuri keskiajalla

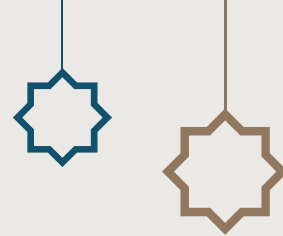
---

Tieteen ja taiteen kukoistus

# Tällä tunnilla

---

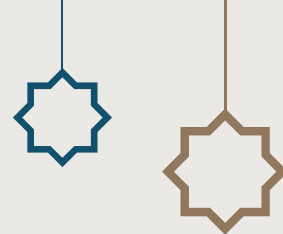
- **Kuunnellaan kappale islamilaisen kulttuurin kukoistuksesta**  
→ seuraa omasta tekstistä
  
- **Tehdään ajatuskartta parin kanssa**





# Käsitekartta

- Käsitekartan avulla voidaan havainnollistaa käsitteitä, käsitteiden välisiä suhteita ja niiden muodostamia kokonaisuuksia
  
- *Miten käsitekartta tehdään?*
- *Mitä pitää muistaa?*



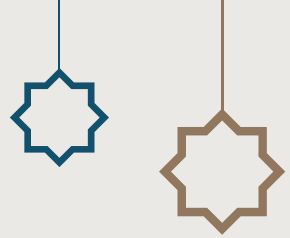
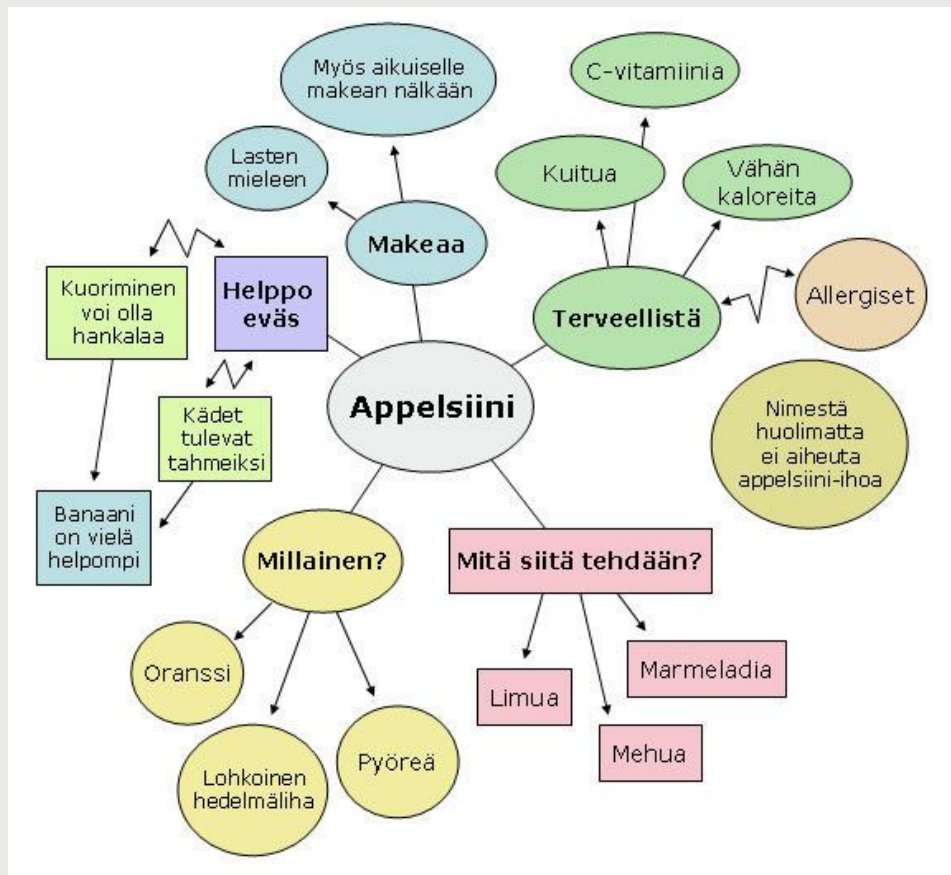




KANNATTAA TEHDÄ TÄHÄN TYYLIIN:

- KESKELLE KÄSITTEEKSI ISLAM KESKIAJALLA
- TÄMÄN YMPÄRILLE KIRJOITAT ESIM. PALLOIHIN KÄSITTEESEEN LIITTYVIÄ ASIOITA





Lue aina ensin otsikko



## Islamilaisen kulttuurin kukoistus

Arabian niemimaalla syntyi 600-luvulla uusi uskonto, islam. Se levisi seuraavien vuosisatojen aikana laajoille alueille. Espanjan niemimaa oli monta sataa vuotta osa islamilaista valtakuntaa, josta tuli paljon vaikutteita kaikkialle läntiseen Eurooppaan. Eurooppalaiset tekivät ristiretkiä keskiajalla islaminuskoisia vastaan.

Ensimmäinen kappale usein tiivistää tekstin sisältöä



### Ristiretket olivat kristittyjen uskonsotia

Ristiretkiksi kutsutaan keskiajalla kristinuskon puolesta käytyjä sotia. Ristiretket saivat alkunsa, kun paavi ilmoitti Jumalan toiveena, että kristityt valloittaisivat Jerusalemissa sijaitsevan Jeesuksen haudan. Jerusalem oli tuolloin osa islamilaista valtakuntaa.

Lähi-itään tehtiin useita ristiretkiä 1100–1200-luvuilla. Ristiretkille lähti niin tavallisia talonpoikia, kauppiaita kuin kuninkaiden johtamia ritarien armeijoitakin. Ritarit toivoivat saavansa valloitetuilta alueilta itselleen linnan ja maata. Kauppiaita taas kiinnosti mahdollisuus tuoda itämaisia tavaroita Länsi-Eurooppaan. Kaikkia innosti paavin lupaus, jonka mukaan ristiretkellä kuolleet ihmiset saisivat syntinsä anteeksi.



Kappaleen tiivistelmistä löytyy aina tärkeitä asioita

### TÄRKEÄÄ

- Islam syntyi 600-luvulla Arabian niemimaalla ja levisi seuraavien vuosisatojen aikana laajalle alueelle.
- Islamilainen tiede oli hyvin kehittyntä ja vaikutti tieteen kehittämiseen Euroopassa.
- Ristiretkillä kristityt yrittivät vallata Jerusalemin ja muita alueita islaminuskoisilta.

# ISLAM KESKIAJALLA

## Islam

- Kuka perusti?
- Missä ja milloin syntyi?
- Mikä on pyhän kirjan nimi?
- Mikä on islamilaisen valtakunnan keskus ja mitä muita tärkeitä paikkoja oli?

**Mitä eurooppalaiset ovat oppineet islamilaisesta valtakunnasta?**



## Ristiretket



Milloin ristiretkiä tehtiin ja miksi?

Miten ristiretket vaikutti:

MUSLIMEIHIN

KRISTITTYIHIN



# APUKYSYMYKSET

HUOM! ÄLÄ KOPIOI KYSYMYKSIÄ KÄSITEKARTTAASI



MISSÄ ISLAM SYNTYI? MILLOIN ISLAM SYNTYI?

MIKÄ OLII ISLAMILAISEN VALTAKUNNAN KESKUS / MUITA TÄRKEITÄ PAIKKOJA VALTAKUNNASSA?

KUKA PERUSTI ISLAMINUSKON?

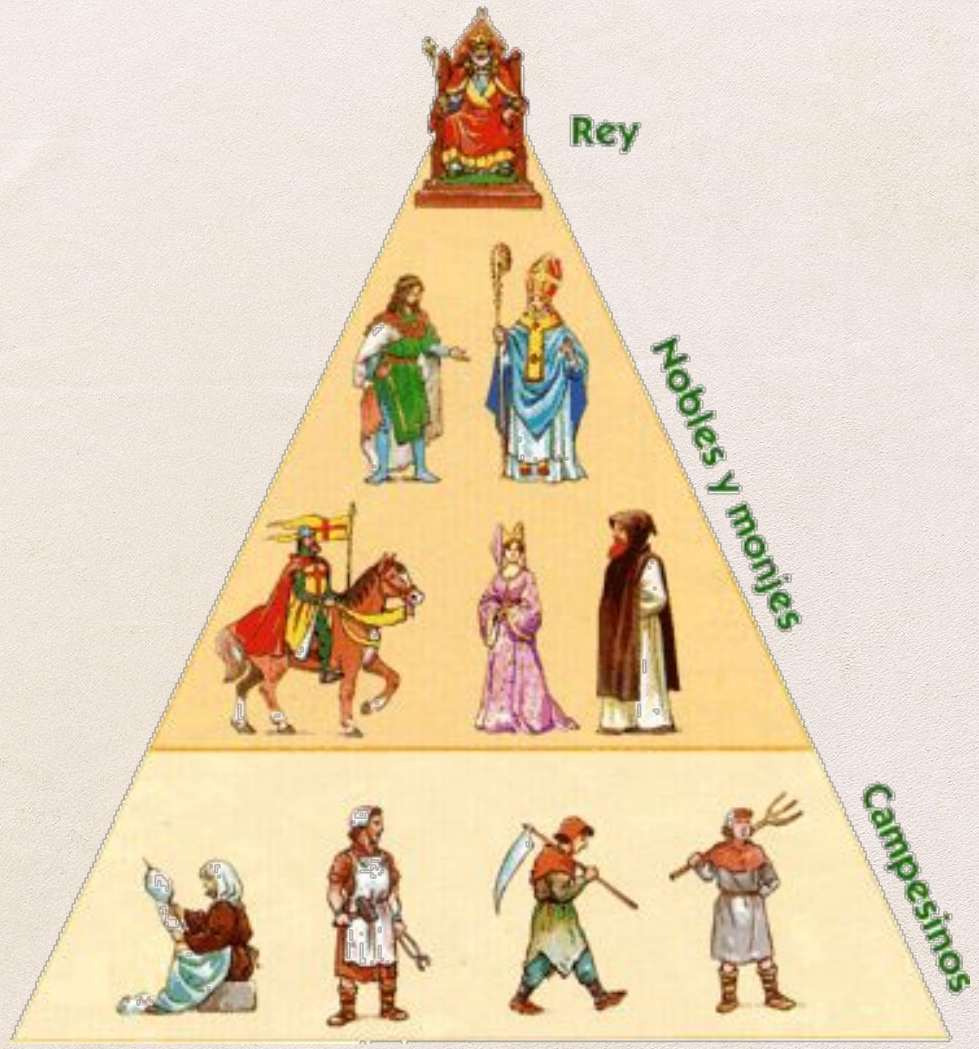
MIKÄ ON MUSLIMIEN PYHÄN KIRJAN NIMI?

MITÄ EUROOPPALAISET OVAT OPPINEET ISLAMILAISESTA VALTAKUNNASTA?

MILLOIN RISTIRETKIÄ TEHTIIN JA MIKSI?

MITEN RISTIRETKET VAIKUTTI MUSLIMEIHIN JA KRISTITTYIHIN?





A decorative border consisting of four ornate scrollwork flourishes, one in each corner, framing the central text.

**SÄÄDYT**

# Miten edetään?

Jokaiselle ryhmälle annetaan oma sääty

- ❖ LUKEKAA OMA TIETOTEKSTI SÄÄDYSTÄ
- ❖ KIRJOITAKAA YLÖS KOLME TÄRKEINTÄ ASIAA SÄÄDYSTÄ
- ❖ ESITELLÄÄN SÄÄDYT TOISILLE RYHMILLE NÄYTELMIEN KAUTTA

→ näytelmien käsikirjoittaminen





# Meidän tavoitteet:

Harjoitellaan miten käsikirjoitus syntyy.

PARENTEESI

VUOROPUHELU

VUOROSANA

Kunnioitetaan omaa ryhmää  
ja sen kaikkia jäseniä.

Puhutellaan toisiamme  
ystävällisesti ja otetaan  
kaikki mukaan.

# Näytelmien kirjoittaminen

KIRJOITETAAN KOLME KOHTAUSTA ELI "OSAA": **Alku, keskikohta ja loppu**

Nimetään kohtaukset ja lähdetään kirjoittamaan vuoropuhelua eli hahmojen repliikkejä.

1. Kohtaus: Punahilkka lähtee kotoa. Hahmot äiti, isä ja punahilkka esitellään.

2. Kohtaus: Punahilkka lähtee mummon luokse ja kohtaa suden metsässä.

3. Kohtaus: Susi syö punahilkan ja metsästäjä tulee ja pelastaa.



Daniel Nyblin HELSINGFORS.

# Kohtaukset

1. Kohtauksessa pitäisi tulla ilmi hahmojen väliset suhteet vuorosanoista.

## **Punahilkka**

Huomenta äiti!

2. Kohtauksessa esitellään jokin ongelma/tapahtuu jotain yllättävää, mikä tulee ilmi repliikeistä.

## **Äiti**

Voisitko viedä vanhalle isoäidille ruokaa!

Tätä asiaa lähdetään ratkaisemaan → hahmojen reaktio tapahtuneeseen.

**Esim. Punahilkka lähtee mummolle apuun!**



*Daniel Nyblin* HELSINGFORS.

# Parenteesi

**parenteesi** = käsikirjoituksessa oleva **toiminnan kuvaus**, jota **ei ole tarkoitettu ääneen luettavaksi**.  
*Kursivoidaan.*

## **Rovasti**

Kiitokseksi tästä kaikesta annan sinulle lahjaksi kaikkein arvokkaimman nenäliinani ja töräytän siihen vielä kauneimman rään.

*Kuuluu kauhea töräys, kun rovasti niistää. Rovasti antaa limaisen nenäliinansa kyläläiselle, joka ottaa sen niiaten vastaan.*



**parenteesi**

Parenteesit helpottavat ryhmää harjoitteluvaiheessa, mutta toisaalta vie kirjoittaessa hieman aikaa.


# Vuoropuhelun lisäksi...

Tehtävän tärkeimpänä tavoitteena on keskittyä nimenomaan **vuoropuhelun** kirjoittamiseen.

**Tämän lisäksi tapahtumapaikat, tilanteet** ja näihin liittyvän **toiminnan** sekä hahmojen **reaktiot** voi suunnitella erikseen ja kokeilla näytelmää harjoitellessa.

Esim. **Seurakunta istuu kahvipöydässä hörppimässä kahvia. Kun kanttori ilmoittaa asiansa, kuuluu pöyristyneitä huudahduksia. Koko kylä ryntää etsintäpuuhiin.**

**Kirjoittakaa** kuitenkin jotain näitä asioita myös käsikirjoitukseenne ylös  
**= parenteesit**

- 
1. Näytelmän tavoitteena esitellä **oma sääty ja sen asema**.
  2. Näytelmään keksitään **kolme kohtausta** eli osaa: alku, keskikohta loppu.
  3. **Alussa** tuodaan esiin hahmojen suhteita, **keskikohdassa** tapahtuu jotain yllättävää ja **lopussa** tarina viedään loppuun ja esitetään loppuratkaisu.
  4. Kirjoittakaa vuorosanat

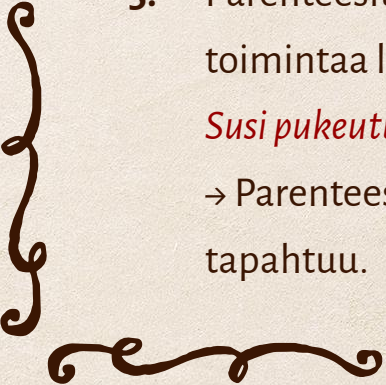
**PUNAHILKKA:** Mummo, miten sulla on noin isot korvat?

**SUSI:** Jotta kuulisin sinut paremmin!

5. Parenteesit ovat käsikirjoituksen osia, joita ei sanota ääneen. Parenteesit kertovat, mitä toimintaa lavalla tapahtuu ja miten ihmiset esim. reagoivat.

*Susi pukeutuu mummoksi ja syö Punahilkan. Susi asettuu takaisin sängylle levolle.*

→ Parenteesin voi kirjoittaa esimerkiksi kohtauksen alkuun selittämään mitä kohtauksessa tapahtuu.





**Annan esiintymisrauhan muille ryhmille.**

**Puhun selkeästi ja kuuluvasti.**



**Kuuntelen ja autan omaa ryhmää myös näytelmän aikana.**

- Jos repliikit unohtuu
- Jos joku jännittää

# Ideointi:

- Kirjoittakaa ensin luonnos mitä tapahtuu

Esim.

1. Talonpojan vaimo sairastuu vakavasti ja tarvitaan lääkäri
2. Talonpoika tarvitsee rahaa lääkäriin
3. Talonpoika lähtee torille keplottelemaan itselleen rahaa
4. Talonpoika huijaa kauppiasta ostamaan hanhen ja väittää sen munivan kultamunia
5. Talonpoika lähtee tyytyväisenä kotiin ja vaimo pelastuu
  1. Kauppias tulee ja vaatii rahoja takaisin
  2. Kaksintaistelu?

Tämän jälkeen voi lähteä rakentamaan repliikkejä! :)





# Kohtaukset

1. Kohtauksessa pitäisi tulla ilmi hahmojen väliset suhteet vuorosanoista.

## Tauno-talonpoika

Päivää rovasti!

2. Kohtauksessa esitellään jokin ongelma/tapahtuu jotain yllättävää, mikä tulee ilmi repliikeistä.

## Kanttori

Hyvät hyssykät! Rovastin avaimet on varastettu.

Tätä asiaa lähdetään ratkaisemaan → hahmojen reaktio tapahtuneeseen.

**Esim. Koko kylä lähtee etsimään yhteistuumin avaimia kirkkokahvien jälkeen.**



Daniel Nyblin HELSINGFORS.

# Näytelmien kirjoittaminen

KIRJOITETAAN KOLME KOHTAUSTA ELI "OSAA": **Alku, keskikohta ja loppu**

Nimetään kohtaukset ja lähdetään kirjoittamaan vuoropuhelua eli hahmojen repliikkejä.

1. Kohtaus: Kirkkokahveilla

2. Kohtaus: Kuka vei rovastin avaimen?

3. Häpeäpaalu



Daniel Nyblin HELSINGFORS.

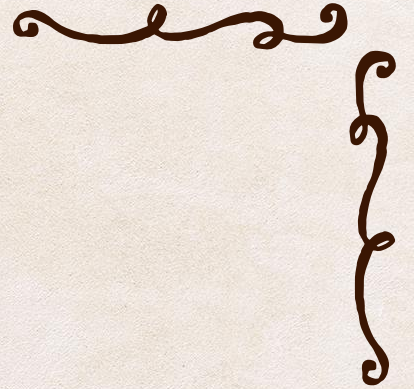
# Kohtaukset

3. Kohtauksessa esitetään loppuratkaisu. Tilanne selviää ja tarina viedään loppuun.

**Esim. Tauno-talonpoika tunnustaa rikoksen ja Taunolle määrätään rangaistus.**

**Rovasti**

Täten määrään sinut Tauno-talonpoika jalkapuuhan!



# Näytelmä säädystä

1. Näytelmän tavoitteena esitellä **oma sääty ja sen asema**. Näytelmässä saa esiintyä hahmoja muistakin säädystä.
2. Näytelmään keksitään **kolme kohtausta** eli osaa: alku, keskikohta loppu.
3. **Alussa** tuodaan esiin hahmojen suhteita, **keskikohdassa** tapahtuu jotain yllättävää ja **lopussa** tarina viedään loppuun ja esitetään loppuratkaisu.
4. Katsokaa mallikäsikirjoituksesta miten repliikit kirjoitetaan.

## ROVASTI

*Siunattua päivää sinulle Tauno-talonpoika!*

5. Parenteesit ovat käsikirjoituksen osia, joita ei sanota ääneen. Parenteesit kertovat, mitä toimintaa lavalla tapahtuu ja miten ihmiset esim. reagoivat.

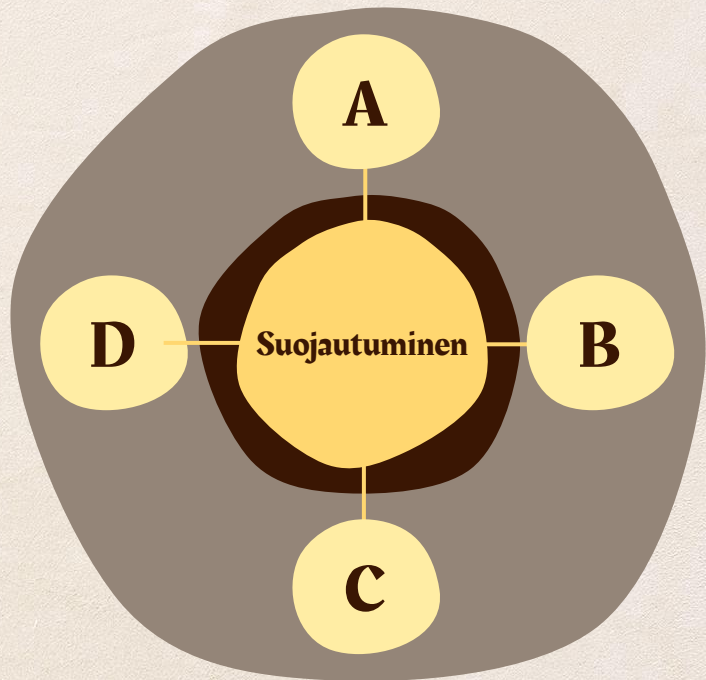
*Rovasti nostaa hattunsa ilmaan. Tauno-talonpoika hätkähtää ja keskeyttää puuhansa.*

- Parenteesin voi kirjoittaa esimerkiksi kohtauksen alkuun selittämään mitä kohtauksessa tapahtuu. Muistakaa kursivointi!
- Katsokaa tähänkin apuja mallikäsikirjoituksesta

<https://areena.yle.fi/1-50553878?seek=1070>



# MUSTASURMA



- A** Ruoskiminen ja rukoileminen
- B** Karanteeni
- C** Pakeneminen kaupungista
- D** Juomasekoitukset ja yrtit



# Argumentointi



## Vertaa

- ❖ Kirjoita muistiinpanoja jokaisesta eri suojautumisen menetelmästä
- ❖ Kirjoita niin monta kohtaa kuin keksit ja käytä mielikuvitusta

1. Lue ensin parin kanssa ääneen jokainen suojautumisen tapa
2. Tehkää yhteiset muistiinpanot



## Perustele

- ❖ Minkä takia joku keino on hyvä?
- ❖ Minkä takia joku keino on huono?

Kokeilkaa keksittekö vielä lisää erilaisia tapoja suojautua rutolta?